

EL LLENGUATGE

Els diners

No és gens estrany que una cosa tan determinant i tan obsessiva com són els diners hagi originat una sinonímia tan rica i variada com la que pot oferir la seva denominació, usada generalment en plural, així com una profusa fraseologia popular relativa als fets de tenir-ne, guanyar-ne, malversar-los, ésser-ne esclau, fer qualsevol cosa per obtenir-ne, etc. Però no és pas adequat d'usar tots els nombrosos sinònims de *diners* en els mateixos nivells de llenguatge ni, fins i tot, en les mateixes frases.

Com hem dit, *diner* és generalment usat en plural, encara que no manquen algunes frases fetes, com és ara *diner crida diner*, en què apareix sovint en singular, així com en l'ús que hom en fa en el llenguatge borsari (en què s'oposa a *paper*). I podem observar la mateixa particularitat gramatical en la majoria dels seus sinònims. Així, en la llengua culta, són freqüents les denominacions *els béns*, *els recursos*, *els cabals*; així com *els possibles*, denominació pròpia del llenguatge col·loquial que vol defugir, però, un to vulgar. I en el llenguatge popular, són més o menys usuals les denominacions *els calés* (molt usual en el llenguatge dels jugadors de cartes), *la bossa* (només possible en certes frases), *la pasta* (que atribuïm, potser convencionalment, al llenguatge de la mala vida), etc. Cal fer observar que sovint s'ortografia, incorrectament, «caler» o «calers», error ben comprensible perquè diem *calerets* o *calerots*, però la *r* que apareix en aquests mots és purament analògica,

és a dir, originada per l'analogia amb mots com *senyoret* o *paperot*. Calé és un mot de l'argot procedent del caló (és a dir, gitano), esdevingut molt popular, i que s'ha d'escriure sense *r* final.

Talment com *diner*, que abans designava una determinada moneda, s'usen també com a denominacions dels diners els noms de diverses monedes antigues o actuals: *maravedís*, *xavo* (aquestes només en frases negatives: *no tenir ni un maravedís*, *ni un xavo*), *quarto*, *centim*, *pesseta*, i *duro*, aquestes sempre en plural: *molts quartos*, *pocs centims*, *guanyar pessetes*, *duros llargs*, etc. Un sinònim familiar de *pesseta* és *pela*, tant designant la moneda com en plural, els diners. Deixant a part el nivell del llenguatge, *pela* només s'hauria d'usar en les mateixes frases que *pesseta*: *cent peles*, *moltes peles*, però no, en canvi, «No tinc peles», car no diem pas «No tinc pessetes».

Albert Jané